

CARACTERISTICILE INCERTITUDINII SI ACTUL DECIZIEI

Limitele demonstrate de actuala paradigmă în înțelegerea actului de decizie în acțiunea umană sunt generate în primul rând de ignorarea specificității conferite ființei umane, în particular minții, de structura sa duală; această dualitate este sursa conflictului fundamental în actul decizional, relevat în procesul deciziei de situația de opțiune. Capacitatea de opțiune aduce în primul plan problema incertitudinii.

Incertitudinea este clasificată de oamenii de știință în două categorii mari:

1. Stochastic (sau obiectiv) care se referă la comportamentul aleatoriu al unui sistem în condițiile în care fiecărui eveniment îi se poate asocia o probabilitate. Ea este specifică sistemelor tehnice, sistemelor închise și semideschise în general; este guvernată de teoria probabilității și de logica formală (în particular de logica binară) și face obiectul teoriilor statistice și al paradigmei pozitivistă (atomiste) - ca expresie a behaviorismului. Tine de abordarea computațională din științele cognitive și porneste în primul rând de la certitudinea către incertitudine pe baza probabilității Bayes. Este sintetizată în expresia: *exceptia confirmat regula*.

În psihologie este în primul rând de obicei, cu ajutorul metodologiei clasice, prin calcul, în urma aplicării testelor de tip psihometric. Dar acest tip de incertitudine nu ar trebui, în mod firesc, să facă obiectul de primă preocupare pentru psihologie decât în foarte mică măsură.

2. Epistemic (subiectiv) care se manifestă în condițiile unei informații incomplete sau deficitare; este proprie sistemelor deschise și departe de echilibru (individ, societate); este guvernată de teoria posibilului și de logicile de tip fuzzy și face obiectul teoriilor morfogenetice (teoria catastrofelor, teoria fractalilor, teoria atractorilor străni, teoriile haosului în general) și al paradigmei complexității.

Este proprie curentului conexiionist din științele cognitive și abordează problema primărilor incertitudinii pornind de la incertitudine spre certitudine. Sinteza ei are o altă formulare în raport cu incertitudinea stochastică: *exceptia*

pune regula la încercare. Acesta este tipul de incertitudine care este propriu psihologiei. Ea se m soar cu o metodologie fundamentat pe stiintele morfogenetice, folosind teste de m surare prin forme.

UTILIZAREA CURBEI CUNOASTERII ÎN ACTUL DE DECIZIE.

RELATIA DINTRE CURBA CUNOASTERII SI TEORIA EVIDENTEI

Exist trei functii importante în teoria evidentei:

1. Functia probabilit tii de baz (zona de mijloc)
2. Functia de încredere (limita inferioar)
3. Functia de plauzibilitate (limita superioar)

Curba Cunoasterii cunoaste, la rândul ei, trei niveluri:

Nivelul 1 - comportamentul ordonat al sistemului

- Probabilitatea de certitudine performant - corespunz toare notei 10. La acest nivel între subiect si stimul exist o relatie de cvasi-identitate, iar posibilitatea de aparitie a evenimentului negativ este relativ imposibil .
- Probabilitatea de certitudine garantat (9). Între subiect si stimul exist o relatie de tensiune creativ , în folosul unei interactiuni reusite a subiectului cu stimulul. Evenimentul negativ are o frecvent de aparitie foarte redus , iar posibilitatea de aparitie este una imprevizibil .
- Probabilitatea de certitudine limit (8). Un usor disconfort se interpune între subiect si stimul care face din aparitia evenimentului negativ o posibilitatea surprinz toare, dar o posibilitate cu sanse de a ap rea mai mare decât în cazul certitudinii garantate si a certitudinii performante.

Nivelul 2 - comportamentul complex al sistemului

- Probabilitatea de incertitudine - corespunz toare notei 7. Între subiect si stimul exist disfunctionalit ti care

dau sanse de aparitie a evenimentului negativ până a-l considera nesurprinzător.

- Probabilitatea de risc (6). Între subiect și stimul este o relație conflictuală, posibilitatea apariției evenimentului negativ fiind o realitate așteptată.

Nivelul 3 - comportamentul de haos al sistemului corespunde notei 5. Între subiect și stimul este o relație de criză, iar posibilitatea de apariție a evenimentului negativ este o probabilitate de tipul oriunde, oricând, oricum.

Referitor la relația cu teoria evidentei:

- Probabilitatea de certitudine performantă (10) și probabilitatea de certitudine garantată reprezintă funcția de plauzibilitate a sistemului.
- Probabilitatea de certitudine limită (8) și probabilitatea de incertitudine (7) reprezintă funcția probabilității de bază.
- Probabilitatea de risc (6) și probabilitatea de haos (5) sunt funcția de încredere/încurajare a sistemului.